

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Агрономічний факультет

Кафедра ґрунтознавства та землеробства

ЗАТВЕРЖУЮ

В.о. декана агрономічного факультету

Тетяна КЛИМЕНКО

«26» вересня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ З ДИСЦИПЛІНИ  
«ЗЕМЛЕРОБСТВО»

галузь знань	20 «Аграрні науки та продовольство»
спеціальність	201 «Садівництво, плодоовочівництво та виноградарство»
освітній ступінь	перший (бакалаврський)
освітня програма	«Садівництво та виноградарство»
вид дисципліни	обов'язкова
мова навчання	українська

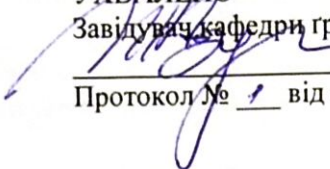
Пролонговано: на 2024/2025 н. р., протокол засідання кафедри № \_\_\_ від «\_\_\_» \_\_\_\_\_ 2024 р.  
на 2025/2026 н. р., протокол засідання кафедри № \_\_\_ від «\_\_\_» \_\_\_\_\_ 2024 р.  
на 2026/2027 н. р., протокол засідання кафедри № \_\_\_ від «\_\_\_» \_\_\_\_\_ 2025 р.  
на 2027/2028 н. р., протокол засідання кафедри № \_\_\_ від «\_\_\_» \_\_\_\_\_ 2025 р.  
на 2027/2028 н. р., протокол засідання кафедри № \_\_\_ від «\_\_\_» \_\_\_\_\_ 2026 р.  
на 2027/2028 н. р., протокол засідання кафедри № \_\_\_ від «\_\_\_» \_\_\_\_\_ 2026 р.  
на 2027/2028 н. р., протокол засідання кафедри № \_\_\_ від «\_\_\_» \_\_\_\_\_ 2027 р.  
на 2027/2028 н. р., протокол засідання кафедри № \_\_\_ від «\_\_\_» \_\_\_\_\_ 2027 р.

Житомир – 2023

Розробник (и): кандидат с.-г. наук, доцент Кропивницький Руслан Броніславович

УХВАЛЕНО

Завідувач кафедри ґрунтознавства та землеробства

 Сергій ЖУРАВЕЛЬ

Протокол № 1 від «28» серпня 2023 р.

ПОГОДЖЕНО

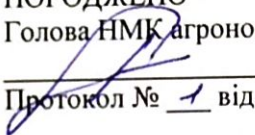
Гарант освітньої програми «Садівництво та  
виноградарство»

 Наталія ПЕЛЕХАТА

«01» вересня 2023 р.

ПОГОДЖЕНО

Голова НМК агрономічного факультету

 Руслан КРОПИВНИЦЬКИЙ

Протокол № 1 від «26» вересня 2023 р.

## 1. Опис навчальної практики

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма	заочна форма
Кількість кредитів – 1	Галузь знань 20 – Аграрні науки та продовольство	Практична підготовка	
Модулів – 1	Спеціальність 203 «Садівництво, плодоовочівництво та виноградарство»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		2-й	-
Загальна кількість годин – 30		Семестр	
		4-й	-
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 30	Освітній ступінь: бакалавр	Навчальна практика	
		30 год.	-
		Вид контролю:	
		залік	

## 2. Мета та завдання навчальної практики

Навчальна практика із землеробства є необхідною складовою частиною при вивченні фундаментальних дисциплін для закріплення теоретичного матеріалу. Вона дає можливість формування у студентів системи знань і умінь з наукових основ землеробства, визначення видового складу бур'янів та їх класифікації, біологічних властивостей та закономірності взаємозв'язків бур'янів з іншими компонентами агрофітоценозу та складання інтегрованої системи контролю забур'яненості полів за сучасних технологій вирощування культурних рослин, проектування раціональних сівозмін, системи обробітку ґрунту та протиерозійних заходів та систем землеробства.

**Мета навчальної практики** - поглибити, закріпити та удосконалити знання студентів, які вони отримали при вивченні курсу землеробства, а також оволодіння первинними навичками роботи у польових та лабораторних умовах.

### **Основні завдання практики:**

1) забезпечувати найбільш раціональне використання земельних, водних, рослинних та інших ресурсів і всього кліматичного потенціалу (сонячна енергія, тепло, опади й ін.);

2) створювати найкращі умови для стійкого розвитку й високої продуктивності ріллі в землеробстві, а також інших галузей сільського господарства;

3) забезпечувати потреби населення країни у продуктах харчування рослинного походження (зерно, овочі, фрукти, олія, цукор і ін.) й сировини для легкої й харчової промисловості при високій їхній якості;

4) здійснювати інтенсифікацію сільського господарства (хімізацію, меліорацію, механізацію й ін.) не порушуючи екологічної безпеки навколишнього природного середовища, утворюючи з ним єдину стійку й високопродуктивну агроєкосистему (агроценоз);

5) відтворювати й підвищувати родючість ґрунту і не допускати ерозійних процесів, хімічного й іншого забруднення сільськогосподарських угідь, водних джерел і вирощуваної продукції;

6) економічно обґрунтовувати й забезпечувати максимальне виробництво високоякісної продукції при найменших затратах праці й засобів, впроваджувати прогресивні форми використання землі й організації праці.

У результаті проходження практики студент повинен

**знати:**

- теоретичні основи та закони землеробства;
- фактори життя рослин та регулювання їх в землеробстві;
- поняття про фітоценоз, агрофітоценоз, їх склад, структуру, морфологію, екологію, систематику, поняття про фітосередовище та його фактори;
- систему взаємовідносин між видами рослин в агрофітоценозах і конкурентну здатність культурних рослин;
- біологічні властивості та агробіологічну класифікацію бур'янів, їх шкодочинність;
- методику обліку та оцінювання потенційної і актуальної забур'яненості ріллі, прогнозування сходів бур'янів та моніторингу забур'яненості сільськогосподарських угідь;
- ресурсне забезпечення ефективного контролю бур'янів;
- методику складання системи запобіжних та знищувальних заходів проти бур'янів, інтегрованої в сучасні технології вирощування сільськогосподарських культур;
- методику розрахунку технологічної, господарської, економічної і енергетичної ефективності заходів контролю бур'янів та їх екологічної допустимості;
- наукові основи сівозмін, принципи їх проектування та освоєння;
- наукові основи, заходи, способи та системи обробітку ґрунту;
- наукові основи систем землеробства і особливості вирощування сільськогосподарських культур в різних ґрунтово-кліматичних зонах;

**вміти:**

- розпізнавати бур'яни, робити польове обстеження на забур'яненість та складати карту забур'яненості полів;
- складати різні типи і види сівозмін;
- проводити контроль якості обробітку ґрунту.

**Цілі курсу та компетентності**

**ЗК 06.** Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

**СК 01.** Здатність обирати та використовувати базові знання зі спеціалізованих підрозділів аграрної науки (плодівництво, овочівництво, виноградарство, ягідництво, грибівництво, рослинництво, землеробство, селекція та насінництво, агрохімія, ґрунтознавство, механізація, захист рослин).

**СК 07.** Здатність науково обґрунтовано використовувати добрива та засоби захисту рослин з урахуванням їхніх хімічних і фізичних властивостей та впливу на навколишнє середовище.

**СК 08.** Здатність використовувати факти і досвід новітніх сучасних досягнень у садівництві і виноградарстві.

**3. Очікувані результати навчання з дисципліни**

Шифр	Результат навчання
РН 9	Володіти методами спостереження, опису, ідентифікації, класифікації, а також культивування об'єктів і підтримання стабільності плодоовочевих агроценозів із збереженням природного різноманіття.
РН 13	Проектувати та організовувати заходи вирощування високоякісної плодово-ягідної продукції та винограду відповідно до чинних вимог.
РН 14	Інтегрувати й удосконалювати виробничі процеси вирощування овоче- баштанної продукції та грибів відповідно до чинних вимог.
РН 17	Володіти знаннями і навичками, необхідними для вирішення виробничих завдань, пов'язаних з професійною діяльністю.

#### 4. Програма навчальної практики

1. Визначення актуальної забур'яненості ріллі та розробка системи заходів її контролю.
2. Аналіз системи сівозмін та стану їх освоєння в господарстві.
3. Оцінка якості обробітку ґрунту та сівби (агротехнічний брокераж).
4. Написання та оформлення звіту.

#### 5. Зміст навчальної практики

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<b>Змістовий модуль 1</b>		
1	Тема 1. Визначення актуальної забур'яненості ріллі та розробка системи заходів її контролю. 1. Інструктаж з техніки безпеки. 2. Вивчити методи визначення забур'яненості посівів. 3. Провести визначення забур'яненості посівів конкретної сільськогосподарської культури. 4. Дати агрономічну оцінку бур'янового угруповання конкретного агрофітоценозу. 5. Скласти карту забур'яненості посівів. 6. Розробити систему контролю за кількістю бур'янів у посівах.	12
<b>Змістовий модуль 2</b>		
2	Тема 2. Аналіз системи сівозмін та стану їх освоєння в господарстві. 1. Навчитись користуватись агрономічною документацією. 2. Навчитись правильно класифікувати сівозміни та давати їх господарську оцінку. 3. Проаналізувати стан освоєння сівозмін. 4. Розробити план освоєння сівозмін в господарстві.	6
<b>Змістовий модуль 3</b>		
3	Тема 3. Оцінка якості обробітку ґрунту та сівби (агротехнічний брокераж). 1. Закріпити знання щодо завдань польових робіт та агротехнічних вимог до їх виконання. 2. Провести оцінку проведення різних заходів обробітку ґрунту. 3. Дати оцінку виконання сівби с/г культур та інших польових робіт.	6
4	Тема 4. Написання та оформлення звіту.	6
<b>Всього</b>		<b>30</b>

#### 6. Індивідуальні завдання

Оформлення систематичного гербарію рослин та щоденника практики:

- ✓ вивчити латинські назви 40 видів бур'янів згідно представлених екземплярів і списку, в якому повинні фігурувати представники всіх біологічних груп бур'янів;
- ✓ підготувати морфологічний опис рослини-бур'янів;
- ✓ здати звіт практики.

#### 7. Методи навчання

Словесні (розповідь-пояснення, бесіда), наочні (ілюстрація, демонстрація), практичні, репродуктивний, проблемно-пошуковий, пояснювально-ілюстративний, дослідницький, перевірка та оцінювання знань, умінь і навичок.

#### 8. Методи контролю

Усна та практична перевірка.

## 9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль				Всього
T1	T2	T3	T4	
20	20	20	40	100

## Шкала оцінювання: національна та ECTS

Порядок перерахунку рейтингових показників нормованої 100-бальної університетської шкали оцінювання в традиційну 4-бальну шкалу та європейську шкалу ECTS. Інтервальна шкала оцінок встановлює взаємозв'язки між рейтинговими показниками і шкалами оцінок.

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	<b>A</b>	відмінно	зараховано
82-89	<b>B</b>	добре	
74-81	<b>C</b>		
64-73	<b>D</b>	задовільно	
60-63	<b>E</b>		
35-59	<b>FX</b>	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	<b>F</b>	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

## 10. Методичне забезпечення

1. Робоча навчальна програма навчальної практики.
2. Методичні вказівки до проведення практики.
3. Визначники та атласи рослин.

## 11. Рекомендована література

### Основна

1. Землеробство : підручник / Гудзь В. П., Примак І. Д., Будьоний Ю. В., Танчик С. П. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 464 с.
2. Загальне землеробство : підручник / Єщенко В. О. та ін.; за ред. В. О. Єщенка. Київ : Вища освіта. 2004. 336 с.
3. Кравченко М. С., Злобін Ю. А., Царенко О. М. Землеробство : навч. посіб. Київ : Урожай, 2002. 496 с.
4. Практикум із землеробства : навч. посіб. / Кравченко М. С., та ін.; за ред. М. С. Кравченка і З. М. Томашівського. Київ : Мета, 2003. 320 с.
5. Назаренко І. І., Смага І. С., Польчина С. М., Черлінка В. Р. Землеробство та меліорація : підручник; за ред. І. І. Назаренка. Чернівці : Книги-XXI, 2006. 543 с.
6. Чернілевський М. С., Білявський Ю. А., Ворона Л. І., Кропивницький Р. Б. Агротехнічні вимоги та оцінка якості обробітку ґрунту : навч. посіб. Житомир : ЖНАЕУ, 2012. 64 с.
7. Чернілевський М. С., Кропивницький Р. Б. Методичні вказівки щодо виконання лабораторно-практичних робіт при вивченні розділу «Агрофізичні властивості ґрунту» / Київ : ЦП «Компринт», 2013. 48 с.

8. Чернілевський М. С., Кропивницький Р. Б. Методичні вказівки щодо виконання лабораторно-практичних робіт при вивченні розділу «Бур'яни та заходи їх контролю». Київ : ЦП «Компринт», 2013. 82 с.
9. Чернілевський М. С., Кропивницький Р. Б. Методичні вказівки щодо виконання лабораторно-практичних робіт при вивченні розділу «Сівозміни та їх наукові основи». Київ : ЦП «Компринт», 2013. 44 с.

#### **Допоміжна**

1. Довідник по бур'янах. Веселовський І. В. та ін. Київ : Урожай, 1993. 208 с.
2. Чернілевський М. С., Білявський Ю.А.. Система обробітку ґрунтів в умовах Полісся і північного Лісостепу України : навч. посіб. Житомир, 2007. 157 с.
3. Шувар І. А. Гербологія: термінологічний словник-довідник. Львів : ПП «Арал» 2007. 180с.
4. Шувар І. А. Екологічні основи зниження забур'яненості агрофітоценозів : навч. посібник. Львів: „Новий Світ-2000”, 2008. 496с.
5. Шувар І. А., Снітинський В. В., Бальковський В.В. Екологічні основи збалансованого природокористування : навч. посібник. Львів-Чернівці : Книги - ХХІ, 2011. 760с.
6. Обробіток ґрунту в адаптивно-ландшафтних системах землеробства : навч. посібник; Шувар І. А. та ін.; за ред. І. А. Шувара. Львів : НВФ „Українські технології”, 2011. 384 с.
7. Шувар І. А., Гудзь В. П., Шувар А. І. Особливо небезпечні рослини України : навч. посіб.; за ред. І. А. Шувара. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 192с.
8. Гудзь В. П., Шувар І. А., Данік В. В. Ущільнені посіви для сталих агроценозів в Україні : навч. посіб. Вінниця : ТОВ „Нілан ЛТД”, 2014. 256с.
9. Гудзь В. П., Шувар І. А.. Наукові аспекти систем землеробства : навч. посіб. Вінниця : ФОП Корзун Д. Ю., 2014. 330с.
10. Українсько-російсько-англійський тлумачний словник із загального землеробства. Гудзь В. П. та ін.; за ред. В. П. Гудзя, С. М. Каленської, В. А. Величка, Л. А. Пилипенка. Київ : Аграрна наука, 2017. 392с.
11. Гербологічний атлас-довідник України. Шувар І. А. та ін. Вінниця : ТОВ «Нива ЛТД», 2020. 388 с.
12. Шувар, І., Кропивницький, Р., & Кравчук, М. (2020). Сучасні системи обробітку ґрунту, як фактор поліпшення його родючості у адаптивно-ландшафтному землеробстві. Міжнародна науково-практична конференція • 24.04.2020 • Барселона, ESP. Збірник наукових праць ЛОГОС, 106-110. <https://doi.org/10.36074/24.04.2020.v1.38>